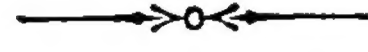
KAVYAMÂLÂ. 58.

THE

S RINGÂRABHÛSHANA

OF

VÂMANA-BHATTA-BÂNA

EDITED BY

PANDIT S'IVADATTA

Head Pandit and Superintendent, Sanskrit Department,

Oriental College, Lahore,

AND

KÂS'ÎNÂTH PÂNDURANG PARAB.

PRINTED AND PUBLISHED

BY

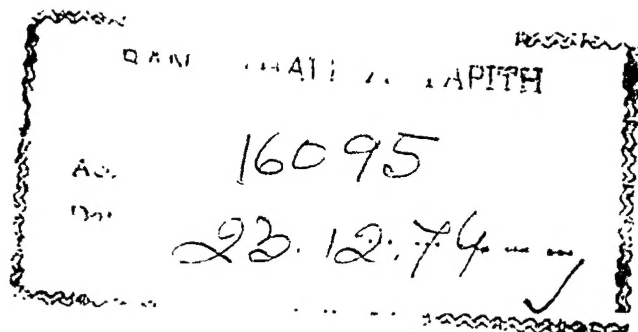
TUKÂRÂM JÂVAJÎ,

Proprietor of Jâvajî Dâdâjî's "Nirnaya-sâga"

BOMBAY. न्त्रालयाधिपते-

1896.

Price 3 Annas.

16095
23.12.74

काव्यमाला. ५८.

श्रीवामनभट्टबाणविरचितं

शृङ्गारभूषणम् ।

जयपुरमहाराजाश्रितमहामहोपाध्यायपण्डितदुर्गाप्रसाददारक-
केदारनाथकृपाङ्गीकृतशोधनकर्मणा शिवदत्तशर्मणा,
मुम्बापुरवासिपरबोपाह्वपाण्डुरङ्गात्मजकाशीनाथ-
शर्मणा च संशोधितम् ।

तच्च

मुम्बय्यां निर्णयसागराख्ययन्त्रालये तदधिपतिना मुद्राक्षरैरङ्कयित्वा
प्राकाश्यं नीतम् ।

१८९६

मूल्यं ३ आणकाः ।

काव्यमाला ।

श्रीवामनभट्टबाणविरचितं

शृङ्गारभूषणम्[1] ।

मैत्रीं येन मनोभवो विरचयन्विश्वं जयत्यञ्जसा
येनोद्दीपनकारिणा विजयते शृङ्गारनामा रसः ।
रम्या यत्किरणाश्चकोरपरिषत्सौहित्यनाडिंधमाः
सोऽयं वः सुखमातनोतु जगतामानन्दनश्चन्द्रमाः ॥ १ ॥

अपि च ।

ताराजालकचुम्ब्यमानकमलं धौतप्रवालोदरं
शङ्खान्तर्गतकूजितं शशिकलासंसक्तकालाम्बुदम् ।
शैलक्षोभवलन्मृणाललतिकं संत्रस्तविद्युल्लतं
वेलोल्लङ्घिमनोभवं विजयते वीरायितं योषिताम् ॥ २ ॥

(नान्द्यन्ते)

सूत्रधारः—(सप्रश्रयमञ्जलिं बद्ध्वा ।)

असितमलके मध्ये शून्यं नितम्बभरे घनं
मधुरमधरे मन्दं याने च तुङ्गमुरोजयोः ।
अधिकमृदुलं बाह्वोरायामशालि विलोचने
वपुरवतु वो मुग्धाक्षीणामभङ्गुरवैभवम् ॥ ३ ॥

इति पुष्पाञ्जलिं विकीर्य नेपथ्याभिमुखमवलोक्य ।) मारिष, इतस्तावत् ।

(प्रविश्य ।)

पारिपार्श्वकः—भाव, अयमस्मि ।

---

१. द्रविडदेशविहितसंचारोऽयं शृङ्गारभूषणभाणः काव्यमालाकरावलम्बनमहोत्सव-
नुभूय सार्वजनीनतां सार्वत्रिकतां च भजतामित्यादरपुरःसरमस्मत्संनिधौ श्रीमद्भिः
ब्रह्मण्यशास्त्रिभिः प्रेषित इति तेषामुपकारं बिभृमः.

सूत्रधारः—मारिष, अद्य खलु चराचरगुरोरुत्तुङ्गतुङ्गभद्रातरङ्गतालवृन्तापनीयमानसंध्याताण्डवपरिश्रमस्य हेमगिरिकूटक्रीलाकरहेमकूटशृङ्गविहितमङ्गलायतनस्य कामागमगन्धिवामभागस्य शेखरीभूतशीतभानुशकलस्य भगवतो विरूपाक्षस्य चैत्रयात्रामहोत्सवे

रतितन्त्रदेशिकानां रतिपतिनिगमान्तवावदूकानाम्।
वैदग्ध्यभूषणानामेषा परिषत्समागता विदुषाम् ॥ ४ ॥

तत्केनापि रूपकेण सभामिमामाराध्य सफलयिष्यामो वयं कुलक्रमागतं प्रयोगविद्यावैशद्यम्।

पारिपार्श्वकः—यथा रोचते भरतकुलभूषणाय भावाय।

सूत्रधारः—तत्किमिति क्रियते विलम्बः।

पारिपार्श्वकः—भाव, कस्य पुनः कवेः कृतिमभिनीय सामाजिकमनांसि रञ्जयिष्यति भवान्।

सूत्रधारः—(स्मरणमभिनीय।)

सौभाग्यस्य निधिः श्रुतस्य वसतिर्विद्यावधूनां वरो
लक्ष्म्याः केलिगृहं प्रसूतिभवनं शीलस्य कीर्तेः पदम्।
निःसामान्यविकासया कवितया जागर्ति वत्सान्वयः
श्रीमान्वामनभट्टबाणसुकविः साहित्यचूडामणिः ॥ ५ ॥

तेन कविना प्रणीतं शृङ्गारभूषणं नाम भाणं प्रयुञ्जानैरस्माभिर्नियतमावर्जितैव सभा।

पारिपार्श्वकः—सम्यगुपन्यस्तं भावेन।

सूत्रधारः—किं च

वाचस्तस्य कवेः प्रसन्नमधुरा दक्षाः प्रयोगे वयं
वैदग्ध्यप्रथमावतारसरणिः सामाजिकानां मनः।
कालः कोकिलकण्ठरागविलसत्कंदर्पदर्पोदयः
शृङ्गारोऽपि रसः स एष मिलितो दिष्ट्या गुणानां गणः ॥ ६

पारिपार्श्वकः—सम्यगुपक्षिप्तं वसन्तागम इति। तथा हि।

कुड्मलितचूतविटपाः कोमलकलकण्ठपञ्चमप्रसराः ।
पक्ष्मलितमदनशौर्या मदयन्ति मनांसि माधवारम्भाः ॥ ७ ॥

सूत्रधारः—तर्हि नियुज्यन्तां भूमिकापरिग्रहाय भरतलोकाः ।

पारिपार्श्वकः—यदाज्ञापयति भावः । (इति निष्क्रान्तः ।)

सूत्रधारः—(सर्वतोऽवलोक्य ।) अये, मधुसमयारम्भगुम्भितामोदमुत्सवमयमिव जगदखिलमालक्ष्यते । तथा हि ।

चूताः पञ्चशरस्य बाणरचनाप्रस्तावमातन्वते
संल्लापान्परिचिन्वते परभृताः प्रादुर्भवत्पञ्चमाः ।
आदत्ते पवनोऽपि सौरभमयीमन्यादृशीं वासनां
पुष्पोद्भेदवतीमशोकलतिकामभ्येति पुष्पंधयः ॥ ८ ॥

(परि[illegible]म्यावलोक्य च ।) क एष कामिनीकुचकलशगाढाश्लेषविलिप्तकुङ्कु[illegible]:स्थलः कङ्केलिपल्लवानुकारिणा कौसुम्भेन वाससा कलितसंव्यानः च[illegible]पदनिहितकमनीयकह्लारः करतलकलितकनकवेत्रयष्टिः कंदर्प इव मूर्तिमानित एवाभिवर्तते । य एष

विलुलिततिलकश्रीर्म्लानकर्णावतंसो
दरमुकुलितनेत्रो दर्शयन्नङ्गकेन ।
नवनखपदभागां नैशसंभोगमुद्रा-
मिह विशति विटानामग्रणीर्वेशवाटीम् ॥ ९ ॥

(निरूप्य ।) अयं खलु भागिनेयो भरतशेखरो विलासशेखरभूमिकामादायेत एवाभिवर्तते । अहमप्यनन्तरकरणीयाय सज्जीभवामि । (इति निष्क्रान्तः ।)

इति प्रस्तावना ।

(ततः प्रविशति विलासशेखरः ।)

विलासशेखरः—(विलोक्य ।) अये, प्रभातप्राया विभावरी । तथा हि ।

आकुलिततिमिरचिकुरामामीलिततारकामसौ श्यामाम् ।
अनुभूयेव श्रान्तः संप्रत्युपयाति वारुणीं चन्द्रः ॥ १० ॥

अपि च ।

अयमिह मधुपविलासी सादरमनुभूय कुमुदिनीं रात्रौ ।
आविस्मितकमलमुखीमम्बुजिनीमद्य चुम्बति प्रेम्णा ॥ ११

(परिवृत्यावलोक्य ।) अये, मार्तण्डस्य धूर्तजनाचरणसरणिवैदग्धी । एष

आश्लिष्यत्यनुरागिणीं कमलिनीं गाढानुरागः करै-
रालिम्पन्हरिचन्दनेन हरितो बालातपच्छद्मना ।
आनन्दं दिवसश्रियो विरचयन्नाकृष्टरक्तांशुको
मीलत्तारकमुच्चलद्भ्रमरकं प्राचीमुखं चुम्बति ॥ १२ ॥

(स्मरणमभिनीय ।)

आघ्राय कर्णमूलं सुतनोः सुरतश्रमेण सुप्तोऽहम् ।
प्रतिबोधितः प्रभाते तारनिनादेन ताम्रचूडेन ॥ १३ ॥

तदानीं च

उन्निद्रोऽपि घनस्तनं वरतनोरालिङ्ग्य गाढं वपु-
र्निद्राशेषकषायितेन मनसा व्यामीलदर्धेक्षणः ।
अङ्गैरुत्पुलकैरनङ्गकलहव्यापारदूरालसै-
रैक्यं तादृशमन्वभूवमलकामोदेन वीतश्रमः ॥ १४ ॥

(परिक्रम्य स्पर्शसुखमभिनीय सानन्दम् ।)

विलुलितचिकुरो विलासिनीनां विदलितपङ्कजवासनासनाथः ।
अयमिह पवनः प्रभातजन्मा कलयति चेतसि कंचन प्रमोदम् ॥१५

(कतिचित्पदानि गत्वा सवितर्कम् ।) अये, महत्येव प्रत्यूषे गुरुतरकार्यारम्
व्यापृत इव किमित्यहं निर्गतोऽस्मि । (सस्मरणम् ।) आः, ज्ञातमेव । कामुक
जनहरिणवञ्चनवागुरायाः कनकमञ्जरीदुहितुरनङ्गमञ्जर्याः प्रथमार्तवमहो
त्सवं संभावयितुमुद्यतोऽस्मि । अथवा विस्मृतिशीलः खलु कामिलोकः
यतः ।

अधरयति भावमन्यं तत्तादृक्सुरतकौशलं सुतनोः ।
अनुभूयमानमिव मे संप्रति संचिन्त्यमानमपि मन्ये ॥ १६ ।

तदहमधुना विटविदूषकपीठमर्दकसंकुलेन विविधविलासिनीवर्गेण मन्द्रतरतन्त्रीरवानुकारिकर्णहारिकलमधुरगीतेन धम्मिल्लहल्लकानुसारिमधुकरझंकाररचितमन्मथचापटंकारविभ्रमेण निरन्तरवितन्यमानमहोत्सवेन निरङ्कुशानङ्गशासनेन वेशवाटेन

प्रणयकलहं कोपोद्रेलं नियम्य विलासिनः
प्रकृतिमधुरं नर्मालापं विधाय वधूजनैः ।
दिवसमखिलं नीत्वा तां तां विलोक्य चमत्कृतां
मुदितहृदयः सायं गन्ता सखीमहमीक्षितुम् ॥ १७ ॥

(परिक्रम्याग्रतो दृष्टिं दत्त्वा ।) कैषा गाढपरिभोगशंसिना वपुषा बालातपलेखेव भासुरमधिवसति रम्यहर्म्यतलम् । तथा हि ।

नखपदविषक्तमलकं विमोचयन्ती विमुक्तसीत्कारम् ।
सुरतपरिश्रमखिन्ना सुतनुरियं सौधमध्यमध्यास्ते ॥ १८ ॥

एषा खलु मन्दारिकादुहिता मलयवती । तदेनामुपसृत्य संल्लापयिष्ये । (तथा कृत्वा ।) अयि मलयवति,

जातश्वेतिमपल्लवं शशिकलासंनद्धमुक्तावली
म्लाने चम्पकमालिके मणिगणव्यासङ्गिनौ दर्पणौ ।
मात्राधिक्यजुषानिलेन कलशद्वंद्वं च कम्पोत्तरं
क्लान्तं व्योम च कस्य वा सुकृतिनः शंसन्ति भाग्योन्नतिम् ॥ १९ ॥

किं ब्रवीषि—'भाव, किं न जानासि गन्धसारम्' इति । (सश्लाघम् ।) साधु रे गन्धसार, साधु । ईदृशभाग्यानुभवभाजनं भवानेव धन्यः । सखि मलयवति, इयमाशीः ।

ईदृशं प्रेम युवयोरेव मन्येऽन्यरागिणोः ।
अनन्यपरतन्त्रेण रतितन्त्रेण वर्धताम् ॥ २० ॥

किं ब्रवीषि—'किमन्यतो गन्तुमभिलषति भावः' इति । भवत्वेवम् । पूर्वेद्युः प्रत्यूषवेलायामेव सख्याः कनकमञ्जर्या दुहितुरनङ्गमञ्जर्याः प्रथमार्तवमहोत्सवं संभावयितुं निमन्त्रितोऽस्मि । आस्व । (इति परिक्रम्यान्यतोऽवलोक्य ।) एषा खलु कलावतीदुहिता कमलवती भवनवेदिकामधिवसति ।

सरमृगयुवागुराभानसितानवकीर्य नखमुखैरलकान्।
तरुणजनहृदयहरिणान्निसर्गतरलान्गृहीतुमुद्युङ्क्ते ॥ २१ ॥

तदेनामुपसर्पामि। (तथा कृत्वा।) सखि कमलवति,

परिदर्शितचारुबाहुमूलं प्रकटालक्षितनव्यभोगचिह्नम्।
कचसंयमनच्छलेन कान्ते मनसः संयमनं ममातनोषि ॥ २२ ॥

किं ब्रवीषि—'भवानेव जानाति चाटुवैदग्ध्यम्' इति। (सस्मितम्।) शृणु तन्वि,

आमण्डलीकृतकुचं परिरभ्य दोर्भ्या-
माघ्राय कण्ठमगुरुद्रवरञ्जितं ते।
बिम्बाधरं विहसितामरलोकसार-
मास्वाद्य रन्तुमभिलष्यति मेऽन्तरात्मा ॥ २३ ॥

किं ब्रवीषि—'धूर्त, निगूढं भण। अन्तरास्ते माधवगुप्तः' इति। (विहस्य।) किं मलयगुप्तो निष्कासितः। अथवा किमसुलभं जननीपिशाचिकायां जीवन्त्याम्। तथा हि।

रसज्ञलोकैरभिनन्दितानां वाराङ्गनाचन्दनवल्लरीणाम्।
मुहुर्वमन्त्यो गरलं मुखेन स्वमातरः कालभुजङ्ग्य एव ॥ २४ ॥

अपि चायमाजन्मसिद्धः स्वभावः।

तरुणं वा ललितं वा गुणोन्नतं वा कुलप्रसूतं वा।
अपहाय मातृलोको धनिनं यं कंचिदेव कामयते ॥ २५ ॥

किं ब्रवीषि—'किमस्त्यविदितं भावस्य' इति। (सोत्प्रासम्।) सखि, ते हितमुपदिशामि मातृगृहानुसरणमुन्मुच्य नवनवसंपन्नलावण्यं सफलीकुरुष्व तारुण्यम्। आस्स्व। साधयामि। (इति परिक्रामितकेनान्यतो दत्तदृष्टिः।) अत्र हि

कण्ठैर्मञ्जुलनिनदैः साकं सौधे निलीय दयिताभिः।
कुर्वन्त्यमी कपोताः कूजव्याजेन मणितरणितानि ॥ २६ ॥

(अन्यतोऽवलोक्य।) क एष गाढतरताम्बूलक्षणिकालंकारिताधरदलः क्ले-

व्यक्तदशनक्षतः करपदमुद्राङ्कितकर्णबाहुमूलः कामिनीकुचकलशहरिद्राद्रवरञ्जितोपसंवीतस्तिष्ठति । (सविमर्शम् ।) एष खलु माधवसूनुर्मन्दारको नाम विप्रविटः पितुरध्वरार्थेनिहितानि धनान्यपहृत्यानङ्गसत्रे दीक्षितवान् । भवतु । एनं तावत्परिहासभाजनं विधास्यामि । (उपसृत्य ।) सखे मन्दारक, साधु कृत भवता । यतः ।

रम्भाभोगसुखं महाक्रतुकृतां स्वर्गे भवेदित्यहो
वाचा केचन मोहिता विदधते यागेन वित्तव्ययम् ।
कन्दर्पाध्वरदीक्षितेन भवता द्रव्यं स्वपित्रार्जितं
कान्ताश्लेषमहोत्सवोऽयमधुना निर्विघ्नमासाद्यते ॥ २७ ॥

अपि च ।

अकृताधरबिम्बचुम्बनानामनभिज्ञातनखाङ्कसीत्कृतानाम् ।
अवधूतनिषेधगर्भवाचामसिपात्रं नकुलाङ्गनारतानाम् ॥ २८ ॥

किं च वयस्य, ते हितमुपदिशामि । किं ब्रवीषि—'त्वदृते को मे हितमुपदेक्ष्यति' इति । शृणु तावत् ।

वामाङ्गे वदनेऽपि वक्षसि विभोरव्याहतप्रक्रमा-
माज्ञां शम्बरशासनस्य यदमी देवास्त्रयो बिभ्रति ।
कान्तारे विषयोपभोगविमुखा ये केऽपि तेषां ततः
कान्ताश्लेषसुखोपरोधवचनं नैव प्रमाणं हि ते ॥ २९ ॥

तस्मात्त्वं श्रुतिस्मृतिविहितान्यपहाय कामागमविहितानि कर्माणि निर्विशङ्कमनुतिष्ठ । एष खलु परमो धर्मः। किं ब्रवीषि—'यथोपदिष्टं भावेन' इति । (सश्लाघम् ।) आस्व । अन्यतो गच्छामि । (इति परिक्रामितकेन ।) इयं खलु रत्नावली मदुपभुक्तयौवनारम्भा प्रणयकलहवतीव मामाघूर्णितया दृशा दर्शितैकस्तनोत्तरीया विलोकयति । तदेनां कपटगतादिभिरुक्तिभिः प्रलोभ्य कृतापराधमात्मानं मोचयामि । इतरथा पुनरियमनागममूलान्यागांसि संजनयति । (उपसृत्य सस्मितम् ।) रत्नावलि,

अमृतकरबिम्बमेतन्मुञ्चति किमिति प्रसादमात्मीयम् ।
कोणेन शोणिमानं कुवलययुगलं च किमिति संधत्ते ॥ ३० ॥

किमेवं मयि भाषमाणेऽप्यनालपन्ती तिष्ठसि । किं ब्रवीषि—'कितव, काहं तवोत्तरं दातुम्' इति । (सानुस्मरणम् ।)

त्यज विलासिनि दासजने रुषं किमिति कोपकषायितमीक्षणम् ।
न विहितं नलिनायतलोचने तव निदेशविलङ्घनसाहसम् ॥ ३१ ॥

किं ब्रवीषि—'नाहं भाजनं विटजनकपटचाटुपाटवस्य । पश्य ।

अन्तर्गुम्भितगरलं बहिरपि पुण्ड्रेक्षुसारतो मधुरम् ।
कथमिव सत्यं मन्ये खलवचनं गगनकुसुमगन्धनिभम् ॥ ३२ ॥

तद्यथागतं गच्छ' इति । शृणु भामिनि,

सहजनिजचापलेन भ्रमरयुवा तत्र तत्र कृतकेलिः ।
कमलमुखि कस्य मान्यः कमलिन्या गाढरोषमवधूतः ॥ ३३ ॥

तत्कृतापराधमपि मां क्षमस्व। (इति पादयोः पतन् ।) किं ब्रवीषि—'तर्हि ताम्बूलं गृहीत्वा गच्छ' इति । (सहर्षं नाट्येन ताम्बूलं गृहीत्वा ।) सख्युरुत्सवसंभावनाय साधयामि । (इति यामितकेन दक्षिणतोऽवलोक्य ।) अयं खलु नवोढया कनकलतया सह कामन्दको भवनवेदिमधिवसति । तदेनमुपसृत्य नववधूविस्रम्भणमुपदेक्ष्यामि । (इति तथा कृत्वा ।) अये कामन्दक, ग्यं कनकलता भाग्येन ते पञ्चशरविजयदायिना वयसा परिष्क्रियते । तथा हि ।

आभोगेन कुचद्वयी विवृणुते संनाहमागामिनं
नेत्रे विस्तृतिशालिनी नवनवं कौटिल्यमभ्यस्यतः ।
चक्षुर्गोचरतामुपैति शनकैस्तन्वी च रोमावली
बाला सेयमुपैति मन्मथयशःसंजीवनं यौवनम् ॥ ३४ ॥

किं ब्रवीषि—'किं न संपद्यते भावपक्षपातेन' इति । वयस्य, यदुच्यते गन्तृच्छायां परित्यज्यागामिनीच्छाया गृहीतव्येति, तदिदं तव फलितम् । यतः ।

परिमुच्य पत्रलेखां परिणततारुण्यगर्वदुर्ललिताम् ।
अनुभवसि वीतबाल्यामेनामप्रौढयौवनां तन्वीम् ॥ ३५ ॥

अपि चायमेव कालः शृङ्गारसर्वस्वं रतिसुखमनुभवितुम् । किं ब्रवीषि—

'आश्लेषे सति संकुचद्वपुरियं बिम्बाधरस्य ग्रहे
व्यावृत्ताननपङ्कजा स्तनतटस्पर्शे कृतस्वस्तिका ।
नीवीमोक्षविधौ च निह्नुतिपरा नोपूरयत्यञ्जसा
मद्वाञ्छामधुना तथापि जनयत्यानन्दमन्यादृशम् ॥ ३६ ॥'

इति । वयस्य, इतः परं कर्तव्यमुपदिशामि ते ।

इक्षुलतामिव मधुरामिन्दुकलामिव मनोज्ञलावण्याम् ।
एनामनतिक्लिश्यां मधुकर इव भुङ्क्ष्व मालतीमालाम् ॥ ३७ ॥

आस्स्व । साधयामि । (इत्यन्यतोऽवलोक्य ।) इतः पुनरियमिन्दुमती कन्दुकताडनमाचरन्ती परिक्रीडते । (उपसृत्य ।) भद्रे इन्दुमति,

शश्वन्निःश्वसितानिलव्यतिकरव्याधूतबिम्बाधरं
स्वेदाम्भःकणमञ्जरीविलुलितव्याकीर्णचूडालकम् ।
उत्कम्पिस्तनलोलहारलतिकं क्लान्तावलम्ब्नं वपुः
कुर्वन्कन्दुक एष कान्त इव ते धत्ते परां निर्वृतिम् ॥ ३८ ॥

विस्मयमानमुखी किं ब्रवीषि—'कुटिलमेव भाषितं भावस्य' इति । किमत्र चित्रं यदाचार्यस्य गुणो न शिष्यस्य । पश्य ।

पञ्चशरमोहनास्त्रं पङ्कजवनभागधेयपरिणामम् ।
उपदिशति लोचनं ते कामुकलोकस्य किमपि कौटिल्यम् ॥ ३९ ॥

किं च स्पृहयामि खलु दुर्ललितायास्मै कन्दुकाय । यतः ।

निपत्य चरणान्तिके करसरोजसंताडितः
पुनश्च सहसोत्पतन्नधरबिम्बलोभादिव ।
अधीरनयनं त्वया क्षणमिवायमालोकित-
स्तनोति मम कौतुकं पुलकितस्तनाश्लेषवान् ॥ ४० ॥

किं ब्रवीषि—'क्षणमिव मिथः संलप्य गम्यताम्' इति । (सस्मितम् ।) इदानीं खलु सख्युत्सवविलोकनकौतुकिना मया न कालः क्षेप्तव्यः । निवृत्तावेव सर्वं भविष्यति । आस्स्व । (इत्यन्यतः परिक्रम्य ।) कैषा सौधशिरोऽधिरोहिणी जननीनिष्कासितप्रियतममार्गावलोकिनी संलक्ष्यते । यैषा

२

आभाति मलयमरुता तरलितसंव्यानपल्लवा तरुणी।
चारुतरनयनशफरा शम्बररिपुविजयवैजयन्तीव ॥ ४१ ॥

(निरूप्य।) इयं खलु माधवीदुहिता वासन्तिका। (उपसृत्य।) सखि वासन्तिके, सौधशिखरमधिरूढा किं करोषि। किं ब्रवीषि—'अभिनववसन्तावताररमणीयस्य पश्यामि सौभाग्यमुपवनस्य' इति। (विहस्य।)

कोमलस्तबकानम्रा चारुपल्लवरागिणी।
माकन्दमिह वासन्ती संत्यज्य किमु शोभते ॥ ४२ ॥

सलज्जस्मिता किं तूष्णीं भवसि। किं ब्रवीषि—'जानामि ते मत्सुहृदि माकन्दे महाननुरागः' इति। किमेष धनलुब्धया जराग्रहगृहीतया जनन्या निष्कासितः। किं ब्रवीषि—'भवानेव जानाति परेङ्गितम्' इति। सखि वासन्तिके, काकोऽपि रटतु घटीयन्त्रं च प्रवर्तताम्। पश्य।

आक्रन्दनं कामुककालरात्रिः करोतु तावज्जननी पिशाची।
तथापि भूयादियमव्यपाया माकन्दसंभोगरसानुभूतिः ॥ ४३ ॥

साधयाम्यहम्। (इति परिक्रम्य दक्षिणतोऽवलोक्य।) इयं पुरुषान्तरन्यासङ्गकलुषा कलकण्ठी मेखलादामनि गलितभुजयुगलमधोमुखं धनमित्रमाहन्ति बकुलमालिकया। तदेनमनागसं विधास्यामि। अथवापराधितैव रमणीया। तथा हि।

आकुञ्चितेन हननं नयनाञ्चलेन
काञ्चीगुणेन दृढसंयमनं च बाह्वोः।
संताडनं बकुलमालिकया च लब्धं
भाग्यं कियद्विहितवान्धनमित्र एषः ॥ ४४ ॥

(उपसृत्य।) सखि कलकण्ठि, किमपराद्धं धनमित्रेण। किं ब्रवीषि—'भाव, एष खलु मद्भगिनीमप्रौढयौवनां परभृतिकां मामेतिवादिनीमुपह्वरेऽनुभवन्नसत्सख्या मदलेखया दृष्टः' इति। (कर्णौ पिधाय।) शान्तं पापं शान्तं पापम्। (अपवार्य।) सखे, किमनुष्ठितं भवता। किं ब्रवीषि—

'तैस्तैर्वचोभिरनुनीय कथंचिदेनां
तालाकृतिस्तनयुगां तरलायताक्षीम्।

आलिङ्ग्य गाढमधरं न पिबामि याव-
त्तावच्चकार हत दुर्विधिरन्तरायम् ॥ ४५ ॥

अहो साधुतरे संग्रामे चापस्य ज्याभङ्गः । साधु कृतं भवता । यतः ।

यद्यपि सहोदरीणां मधुकर इव नव्यचूतकलिकानाम् ।
उपभोगमुत्पलदृशां न विमुञ्चति विटजनो गुणग्राही ॥ ४६ ॥

किं ब्रवीषि—'तद्भवानेव मामनागसमाकलितप्रायश्चित्तं च विधत्ताम्' इति । (सस्मितम् ।) सखि कलकण्ठि, कस्य वा गच्छतः स्खलनं न संभवति । अथवा रागचपलेन यत्किंचिदसाधु चेष्टितवान् । तदिदानीमस्य दृढमुपदिशामि ।

वाचालमञ्जीरमनोहरेण पादेन पद्मोदरकोमलेन ।
वक्षःस्थले ताडनमाचरन्त्या वराङ्गि सोऽयं क्रियतामशोकः ॥४७॥

सखे धनमित्र, इतःपरं त्वमप्येतादृशस्य व्युत्क्रमस्याकरणाय

देवेन चित्तजनुषा मरुता मलयाद्रिजन्मना मधुना ।
शशिना च संप्रति भवाञ्शपथं सख्याः करोतु निःशङ्कम्॥ ४८ ॥

एवं च कृत्वा प्रणिपातविधानेन व्यपनय कोपमस्याः । (सहर्षम् ।) अये, प्रियतमप्रणामेन व्यपगतरोषैव कलकण्ठी । तथाहि ।

परिणेतरि कुर्वति प्रणामं मुखमुन्मुक्तकलङ्कमायताक्ष्याः ।
भजते सुषमामभूतपूर्वामपनीहारमिवाम्बुजं प्रभाते ॥ ४९ ॥

सखे धनमित्र, सखि कलकण्ठि, इदानीमाशास्महे ।

अक्लिष्टयौवनोन्मेषविकस्वरविलासयोः ।
एधतां प्रेम युवयोरिन्दुचन्द्रिकयोरिव ॥ ५० ॥

आस्व । (इत्यन्यतोऽवलोक्य ।)

अर्धोरुकव्यवहितोरुनितम्बसीम्नां
कक्ष्यावबद्धकमनीयतरस्तनीनाम् ।
लावण्यकल्पितपरिष्कृतिरङ्गशाला-
मभ्येति वृन्दमरविन्दविलोचनानाम् ॥ ५१ ॥

(निर्वर्ण्य।) एषा खलु पुरः समायान्ती तरुणजननयनानन्दचन्द्रिका बालचन्द्रिका । एनां हि

बालां तमालनीलां योग्यां तैलाभिषेकललिताङ्गीम् ।
तेजनतैलनिषिक्तां शङ्के शृङ्गारवीरखङ्गलताम् ॥ ९२ ॥

तदिदानीं नाट्यशालां प्रविश्य सख्या गणदत्तेन क्रियमाणां नृत्यशिक्षां द्रष्टुमभिलषति मे हृदयम् । (रङ्गशालाप्रवेशं नाटयित्वा ।) अये, गणदत्त एवायं मदभिमुखमापतति । (उपसृत्य ।) सखे गणदत्त, परिष्वजस्व माम् । (इति नाट्येन परिष्वज्य।) किं ब्रवीषि—'मुहूर्तमात्रं नृत्तशिक्षाविलोकनेन मां कृतार्थयतु भवान्' इति । तथा क्रियताम् । (सहर्षम् ।) सखे गणदत्त, अदृष्टपूर्वमस्या बालचन्द्रिकाया नृत्तशिक्षाचातुर्यम् । पश्य ।

हृद्यं मण्डलसौष्ठवं सुललितः प्रौढाङ्गहारक्रमो
न्यासस्ताललयान्वितश्चरणयोर्मञ्जु क्वणन्नूपुरम् ।
तत्तद्भावविशेषसौरभजुषो रम्या दृशोर्विभ्रमाः
साकूतस्मितचारुवक्त्रकमलं श्राव्यं च गीतामृतम् ॥ ९३ ॥

यद्यस्ति नर्तकीनां वैशद्यं किमपि गीतविद्यायाम् ।
तत्किल विदग्धलोकः कथयति कनकस्य सौरभं जातम् ॥ ९४ ॥

किं ब्रवीषि—'भाव, परिग्रहेणैव नः प्रकाशते नृत्तविज्ञानम्' इति । (अपवार्य ।) सखि बालचन्द्रिके,

स्वेदाम्बुमौक्तिकपरिष्कृतफालदेशं
मन्दस्मिताङ्कुरितमन्मथबाहुदर्पम् ।
मात्राधिकश्वसितमाननपङ्कजं ते
रम्भोरु पातुमभिवाञ्छति मानसं मे ॥ ९५ ॥

किं ब्रवीषि—'किमात्मीयमात्मनो दुर्लभम्' इति । (गणदत्तं प्रति ।) सखे, सरसरमणीयोऽयं कालक्षेपः । तथापि सख्युत्सवसंभावनाय गन्तव्यम् । (इत्यन्यतः परिक्रम्य कर्णं दत्वा ।) अये, मकरन्दस्य गृहे कर्णमधुनिष्यन्दि हिण्डोलागानमाकर्ण्यते । तथा हि ।

संवाहिकाकरसमीरितरत्नडोला-
पर्यन्तबद्धमणिकिङ्किणिकानिनादैः ।
साकं समुल्लसति पङ्कजलोचनानां
संगीतमङ्कुरितपञ्चशरावलेपम् ॥ ५६ ॥

तदुपसृत्य संभावयामि । (इति तथा कृत्वा ।) अये, मन्दारिकामकरन्देन सार्धं वसन्तडोलाविहारोत्सवमनुभवति । इयं हि

दत्तैकबाहुपरिरम्भणमादरेण
वामेतरेण परिणाहवता स्तनेन ।
वक्षःस्थलं प्रियतमस्य निपीडयन्ती
डोलां गता विहृतिमातनुते मृगाक्षी ॥ ५७ ॥

(उपगम्य ।) अये, इयमवतितीर्षति मामवलोक्य मन्दारिका । अयि मन्दारिके, अलमलमतिसाहसेन ।

अवतरणसंभ्रमेण स्तनभरपरिणाहदूरखिन्नस्य ।
मध्यस्य चेद्विभङ्गो भविता भङ्गुरमनङ्गसर्वस्वम् ॥ ५८ ॥

किं ब्रवीषि—'वासन्तिकडोलाविहारोत्सवमनुभवामि' इति । साधु साधु । श्रवणमधुरं ते हि डोलागीतं श्रोतुमिच्छामि । कथं गायसि ।

[1]जअइ महुमासलच्छी जअइ अणङ्गस्स बाहुदप्पसिरी ।
जअइ णिसाअरबिम्बं जअइ अ मलअद्दिसंभवो पवणो ॥ ५९ ॥
[2]जअइ अ मज्झं वि किसं जहणं वि घणं थणं वि उत्तुङ्गम् ।
णअणजुअलं वि दीहं तत्तारिसमङ्गणाण सोभग्गम् ॥ ६० ॥

अहो गीतस्य माधुर्यम् ।

पुंस्कोकिलस्य ललितेन च पञ्चमेन
तन्त्रीरवेण मधुरेण च वल्लकीनाम् ।

---

१. जयति मधुमासलक्ष्मीर्जयत्यनङ्गस्य बाहुदर्पश्रीः ।
जयति निशाकरबिम्बं जयति च मलयाद्रिसंभवः पवनः ॥ [इति च्छाया].

२. जयति च मध्यमपि कृशं जघनमपि घनं स्तनमप्युत्तुङ्गम् ।
नयनयुगलमपि दीर्घं तत्तादृशमङ्गनानां सौभाग्यम् ॥ [इति च्छाया].

आनन्दमेति न तथा स्फुटरागभङ्ग्या
गीत्या तवाद्य करभोरु यथा मनो मे ॥ ६१ ॥

स्वच्छन्दं परिक्रीडस्व । साधयाम्यहम् । (कतिचित्पदानि गत्वा ।) इयं खलु विलासवती विटशेखरेण सह प्रवर्तिताक्षद्यूता विभाव्यते ।

मुखरितवलयं सलीलमक्षान्करकमलेन मुहुर्मुहुः क्षिपन्ती ।
तरुणजनमनांसि मोहयन्ती कलकरभोरु करोषि किं विहारम् ॥ ६२ ॥

किं ब्रवीषि—'भाव, इत उपविश्यतां क्षणमात्रम् । आवयोरक्षक्रीडितस्य साक्षी भवतु भवाञ्जयपराजययोः' इति । अथ कीदृशः पणबन्धः । अथवा वयस्यमेव पृच्छामि । वयस्य, कीदृशो वां पणबन्धः । किं ब्रवीषि—'पराजयवता सुरतेष्वधः शेतव्यम्' इति । साधु भणितम् । किं तु

अयमस्तु पराजयो महीयान्भवतः केवलमुत्सवोपमेयः ।
अवलग्नमिदं नतं मृगाक्ष्या वद वीरायितसंभ्रमे कथं स्यात् ॥ ६३ ॥

तत्सखीपराजयान्तरित एव विहारः क्रियताम् । अन्यतो गच्छामि । (इति परिक्रम्यावलोक्य प्रौढातपस्पर्शमभिनयन् ।) गगनकेशवकौस्तुभमणिर्भगवानम्बरमणिरलंकरोति मध्याह्नम् ।

उपैति शफरावलिः शिशिरशैवलाभ्यन्तरं
क्वथन्मधुमधुव्रतः कमलकाननं मुञ्चति ।
कपोतपरिपाटिकागृहविटङ्कमासेवते
मुखानि सुदृशामपि श्रमजलान्यलंकुर्वते ॥ ६४ ॥

इमामुग्रातपवेलां चन्द्रवतीमन्दिरोद्याने यापयामि । (परिक्रम्य ।) इयं खलु चन्द्रवती चन्द्रकान्तमणिवेदिकामधिवसति । (उपसृत्य ।) सखि चन्द्रवति,

मुग्धे मुखकमलं ते मौक्तिकनासाविभूषणोदारम् ।
अङ्कुरितामृतबिन्दोरिन्दोरिव बिम्बमातनोति मुदम् ॥ ६५ ॥

सखि, क्व गतः सखा मे वसन्तकः । किं ब्रवीषि—'मालतीनिमित्तं माधवसेनचन्द्रसेनयोरन्योन्यकलहमुपशमयितुं गतः' इति । सखि, दारुणतरतरणिकिरणतापो न व्यज्यतेऽस्मिन्भवनोद्याने । तथा हि ।

सीमा तत्तद्विटपिजनुषां संपदामार्तवीनां
योग्या शाला मलयमरुतामालयः शीतलिम्नाम् ।
गङ्गाशाला मधुपसुदृशां केलिसौधं पिकानां
गेहोद्यानं दिशति नितरां नेत्रयोरुत्सवं मे ॥ ६६ ॥

(क्षणमिव स्थित्वा ।) चन्द्रवति, व्यतीतो मध्याह्नसमयः । त्वया च गम्यते खलु सख्युत्सवसंभावनाय । तत्संल्लापयामि । (परिक्रम्यावलोक्य ।) अये, कैषा

अजस्रविटकुट्टनस्थपुटितस्तनाभ्यन्तरा
नखव्रणकिणावलीविषमितं वपुर्बिभ्रती ।
करस्थगितपत्रिकापलितपाण्डुधम्मिल्लका
प्रसह्य जरती पुनस्तरुणमेकमाकर्षति ॥ ६७ ॥

अयि, तथैव सा लौकिकी गाथा वृद्धवारविलासिनी वानरी भवतीति । नूनमियं स्वदुहितरि नवमालिकायामलमल्लकमात्रावशेषमपगतवित्तं माधवदत्तमाकर्षति व्यवहारश्रवणाय करगृहीतपत्रा वेत्रवती । तदहमपि सभ्यानामन्तरे भवामि । (उपसृत्य ।) अयि वेत्रवति, किमिदानीं नारीजनोचितमाचर्यते दारुणं कर्म । किं ब्रवीषि—'अविलासिजनोचितमनेन माधवदत्तेनाचर्यते' इति । तत्कथय कोऽयमस्यानाचारः । किं ब्रवीषि——'षण्मासान्मद्दुहितरं नवमालिकां कलत्रीकृत्य न किंचिद्द्रव्यमर्पयति' इति । (अपवार्य ।) सखे, त्वदर्थमेव पक्षपाताद्वक्ष्यामि । (प्रकाशम् ।) शृणु वेत्रवति, वित्तहीनोऽयं माधवदत्तः । इयं च ते दुहिता षण्मासाननुभुक्ता । किं ब्रवीषि—'नायमवसरः परिहासस्य । पश्य तावदनेन दत्तां कलत्रपत्रिकाम्' इति । (इति नाट्येनादाय वाचयति—) 'स्वस्ति समस्तभुवनमोहने मन्मथनामनि संवत्सरे विजयनगरवासी माधवदत्तो वेत्रवतीदुहितुर्नवमालिकायाः कलत्रपत्रमर्पयति—

षण्मासानियमस्तु मे प्रणयिनी शश्वत्पणानां शतं
दास्यामि प्रतिमासमिन्दुधवलं धौतं दुकूलद्वयम् ।
माल्यं नूतनमन्वहं मृगमदं कर्पूरवीटीशतं
यच्चाभीप्सितमन्यथा पुनरसौ सर्वं च मे दास्यति ॥ ६८ ॥'

इति । भद्र माधवदत्त, न ह्यस्ति लिखित्वा व्यवहारः । तदुच्यतामुत्तरम् । किं ब्रवीषि—

'श्वश्रूपिशाचिकेयं मामतिसंधाय कृत्रिमोपायैः ।
आहूय धनिनमन्यं दुहितरमेनां तनोति तद्दयिताम् ॥ ६९ ॥

तदहमियमन्यगामिनीति दत्तान्यंशुकानि प्रत्याहर्तुमुद्यतोऽस्मि' इति । (सस्मितम् ।) सखे, कादाचित्कमपराधं क्षमस्व । भद्रे वेत्रवति, जामातरमाहूय भवनं प्रति गच्छ । उभौ किं ब्रूथ—'यदादिशत्यलङ्घनीयो भावः' इति । भो भोः सभासदो युवानः, सायं सख्युत्सवं संभावयितुं भवद्भिः संनिधातव्यम् । किं ब्रूथ—'तथा करिष्याम' इति । (पदान्तरे स्थित्वा साश्चर्यम् ।) अत्र हि

पश्चात्किंचिदिवोपसृत्य मिलितौ तिर्यङ्नमत्कंधरौ
शृङ्गाग्राहितलोहशृङ्खलखलात्कारक्रुधा मेदुरौ ।
कूटास्फालनघोरमस्तकयुगव्याघातभीमारवौ
कुर्वाते प्रहतिं विटप्रणिहितौ मेषौ सरोषाविमौ ॥ ७० ॥

अहो तिरश्चामप्यभिवर्धते परस्परं विरोधः । (कतिचित्पदानि गत्वा दक्षिणेन निरीक्ष्य ।) अत्र खलु

व्याधूतपक्षतिचलच्चरणावबद्ध-
शस्त्रक्षतिक्षरितलोहितदिग्धदेहाः ।
अन्योन्यतुण्डपरिघट्टनचारुचूडाः
सज्जन्त्यमी समरकर्मणि ताम्रचूडाः ॥ ७१ ॥

किमेतेषां परिमितबलानां समरावलोकनेन । (कतिचित्पदानि गत्वा ।) इह हि

आदौ संमृज्य पाणी क्षितितलरजसा गाढसंश्लिष्टकक्षौ
बाहू कल्पान्तमेघस्तनितकटुतरध्वानमास्फोटयन्तौ ।
निष्पिष्टोरःकवाटौ गिरिशिखरशिलानिष्ठुरैर्मुष्टिपातैः
कुर्वाते मल्लवर्यौ रणमखिलजगद्भीषणं गर्जयन्तौ ॥ ७२ ॥

(निर्वर्ण्य ।)

उद्धतनियुद्धभाजोर्निर्दयमुष्टिप्रहारनिष्ठुरयोः ।
अतिभीमसेनमनयोः प्राचण्ड्यं प्रेक्ष्य वेपते हृदयम् ॥ ७३ ॥

अन्यतो गच्छामि । (कर्णं दत्वा ।) अये, बधिरितहरिदन्तरो महान्कलकलः । नन्वयमेव चन्द्रवतीनिवेदितो मालतीनिमित्तं माधवसेनचन्द्रसेनयोरन्योन्यशस्त्रपातभीषणो महान्कलहः । अत्र हि

अन्योन्यखड्गपरिघट्टनजायमान-
ज्योतिःकणप्रकरतारकितान्तरिक्षम् ।
एतौ युगान्तकुपितान्तकदुर्निरीक्ष्यौ
रक्तोक्षितौ रचयतां रणकर्म वीरौ ॥ ७४ ॥

(क्षणमिव निर्वर्ण्य ।) अहो नृशंसमत्याहितं निपतितम् । यतः ।

प्रलयसमयकुप्यत्कालरुद्राट्टहासं
निजगलविवरोद्यत्क्ष्वेलनां निर्दधानः ।
कलयति रिपुकण्ठच्छेदपर्यन्तमग्रे
करधृतकरवालः साहसं चन्द्रसेनः ॥ ७५ ॥

इदानीं निःसपत्नं मालतीसुरतसुखमनुभवतु चन्द्रसेनः । अहं पुनरीदृशमत्याहितमवलोकयितुं न शक्नोमि । (अन्यतो गत्वा । एषा खलु चन्द्रसेनायाः शम्भली चतुरिका नाम ।

दशनक्षतदन्तुराधरोष्ठी नखनिर्भिण्णकपोलबाहुमूला ।
उपयाति विटान्विलोभयन्ती कबरीकल्पितभुक्तमुक्तमाल्या ॥ ७६ ॥

(उपसृत्य ।) हञ्जे चतुरिके, क्व प्रस्थितं भवत्या । किं ब्रवीषि—'भावं द्रष्टुमेव' इति । विदग्धः खलु वेशवाटजनोऽन्यत्कार्यमन्यत्रारोपयितुम् । किं ब्रवीषि—

'अभ्यस्य करणशिक्षां नैकमुखीं मन्मुखेन खलु बाल्ये ।
प्रौढः करोति हि भवानन्यत्रान्यत्र मधुप इव सक्तिम् ॥ ७७ ॥

अयं खलु भवान्नद्यां तीर्णायां नाविकमवमति(?)' इति । (सस्मितम् ।)

वल्गद्धनस्तनभराकुलितावलग्नं
व्यालोलकुण्डलकलापविकीर्णमाल्यम् ।
विस्रब्धचाटुशतजल्पमनल्परागं
नो विस्मरामि दयिते पुरुषायितं ते ॥ ७८ ॥

किं ब्रवीषि—'क्व गम्यते भावेन' इति । सख्युत्सवाय गच्छामि । (इत्यन्यतोऽवलोक्य ।) मत्तकोकिलातनया मञ्जुभाषिणी

आलिङ्ग्य स्तनमण्डलाहितमुखीमाकल्पितां वल्लकीं
तन्त्रीं तारनिनादिनीं नखमुखैरास्फालयन्ती मुहुः ।
मग्नं मन्मथरागसागरजले यूनां मनः कुर्वती
तत्तद्रागविशेषसौरभवतीं गाथामियं गायति ॥ ७९ ॥

(क्षणमिव स्थित्वा ।) हृदयहारिणा गीतेन विवशीकृतोऽस्मि ।

मुकुलयति पुलकमङ्गे मुद्रयति मनांसि मोहमातनुते ।
किंवा प्रथयति सौख्यं किं किं न करोति गीतमबलानाम् ॥८०॥

(ऊर्ध्वमवलोक्य ।) अये, परिणतप्रायो दिवसः ।

क्रीडादिग्गजहस्तवेगविधुतव्योमापगाम्भःपत-
च्छोणाम्भोजविडम्बिपश्चिमदिशस्ताटङ्कचक्रोपमम् ।
एतत्पक्वदिनद्रुमच्युतफलच्छायं शनैरम्बरा-
द्बन्धूकच्छविबिम्बमम्बरमणेरस्ताद्रिमालम्बते ॥ ८१ ॥

यद्यपि हृदयहारि संगीतम्, तथापि सख्युत्सवसमयः समतिक्रामति । (इति परिक्रम्य ।) इदं खलु प्रियसख्याः काममञ्जर्याः प्रारब्धमहोत्सवं सदनमालक्ष्यते । तत्सखीं संभावयामि । (अन्तःप्रवेशं नाटयित्वा साश्चर्यम् ।) इदं किलाविरताहन्यमानमङ्गलमृदङ्गनिनदजनितकर्णपारणम्, आरणन्मणिनूपुरवाचालचरणशम्भलीजनमोदमानकमलमुकुलकह्लारमालिकापरिमलवाहिमन्दपवनम्, अभ्यन्तरमन्दिरोपविष्टसैरन्ध्रिकावशसंपद्यमानप्रसाधनोपकरणम्, अतित्वरितचेटीसमारोप्यमाणदीपिकाचक्रवालनिह्नुतसायंतनसमयसन्तमसबन्धम्, अधिराज्यदेवताभिरिवानङ्गस्य मोहनविद्याभिरिव चक्षुषामनवद्यसर्वाङ्गीभिरभिनववसन्तनवकुसुमाङ्गरागधारिणीभिरङ्गनाभिरलंकृतम्,

अतिविदग्धविटविदूषकपीठमर्दकविलासिसंकुलमुत्सवायतनम् । (निर्वर्ण्य ।) एषा खलु काममञ्जरी संसारतरुमञ्जरीदुहितरं नितरामलंकृत्य भद्रपीठमारोपयति । प्रकृतिरमणीयेयमनङ्गमञ्जरी प्रथमार्तवमहोत्सवेन भासते नितराम् । तथा हि ।

कामं स्वभावललिता मधुपकुलामोददायिनी लतिका ।
नयनोत्सवं विधत्ते लब्ध्वा प्रथमर्तुसंभवां लक्ष्मीम् ॥ ८२ ॥

एषा मङ्गलमज्जनेन विशदा पट्टांशुकोद्भासिनी
कस्तूरीतिलकातिरम्यवदना पुष्पाभिरामालका ।
काश्मीराकलिताङ्गरागरुचिरा कह्लारमालावती
मूर्ता शम्बरवैरिणो विजयते साम्राज्यलक्ष्मीरिव ॥ ८३ ॥

(सर्वतो दत्तदृष्टिः ।) अहो सकलोऽपि संमिलितः समयः । (परिक्रम्य ।) अये, सखी काममञ्जरीयमभिमुखमापतति निर्भरानन्दा । तदेनामुपसर्पामि । (तथा कृत्वा ।) सखि काममञ्जरि, संसारतरुमञ्जरीदुहितुरनङ्गमञ्जर्याः प्रथमार्तवमहोत्सवेन वर्धसे । किं ब्रवीषि—'भाव, समागमादुत्सवः संपन्नः' इति । सखि, पश्य । असाधारणः खल्वावयोरुत्सवः ।

एतस्यामुदितायामिन्दुकलायामिवातिललिताङ्ग्याम् ।
अनुभवतु बन्धुलोको मकरालय इव महान्तमानन्दम् ॥ ८४ ॥

(प्राचीमवलोक्य ।) अये, उदितभूयिष्ठ एव भगवानोषधीरमणः । तथा हि ।

त्रिभुवनविजयोद्यतस्य कर्तुं धवलमिवातपवारणं स्मरस्य ।
उदयशिखरिकन्दरान्तरालादुडुपतिमण्डलमेतदुज्जिहीते ॥ ८५ ॥

सखि काममञ्जरि, लब्धसकलमनोरथानां निशि किमतःपरेणानन्देन । तथापीदमस्तु भरतवाक्यम् ।

वेधोविष्णुमहेश्वरप्रभृतिभिः संभाविता निर्जरै-
राज्ञा शम्बरशासनस्य महती लोकत्रये दीव्यतु ।
सत्स्वन्येषु रसेषु चास्तु विजयी शृङ्गार एको रसः
संनाहि स्तनमण्डलं मृगदृशां तारुण्यमुज्जृम्भताम् ॥ ८६ ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।